

ILZE AUZIŅA • MAIJA BERĶE
ANTA LAZAREVA • ARVILS ŠALME
VINETA VAIVADE

B2 LAIPA

L A T V I E Š U V A L O D A
D A R B A B U R T N Ī C A

2020

Latviešu valodas aģentūra

SAZIŅA UN TEHNOLOĢIJAS

1.1. Raksti darbības vārdus īstenības izteiksmes vienkāršajā tagadnē, pagātnē vai nākotnē!

Vai tu vakar _____ pastā? – Nē, es vakar _____ pastā. (būt, nebūt)

Kur tu tagad _____? – Es _____ mājās. (būt)

Vai rīt tu _____ mājās? – Es rīt _____ mājās. (būt, nebūt)

Es _____, ka tu mani meklē. (zināt)

Kā agrāk cilvēki _____ savā starpā? (sazināties)

Agrāk cilvēki ziņas _____, izmantojot baložu pastu. Tagad mēs ziņas _____ internetā. Varbūt nākotnē mēs _____ ziņas ar domu spēku. (sūtīt)

Es pašlaik _____ vēstuli draugam. Vakars es _____ vēstuli mammai. Kam tu _____ vēstuli rīt? (rakstīt)

1.2. Raksti pasvītrotos darbības vārdus īstenības izteiksmes vienkāršajā pagātnē!

Jau senatnē cilvēki meklē iespējas, kā nogādāt ziņu cilvēkam, kurš atrodas tālu prom. Pirms daudziem tūkstošiem gadu cilvēki lieto gan dūmu un bungu signālu, gan mezglu rakstu. Amerikas indiāņi kravu un ziņu izplatīšanai izmanto cilvēku. Tie ir ziņneši, kas skrien no punkta līdz punktam un nodod ziņu vai kravu citam skrējējam. Viduslaikos ziņas piegādā baloži. Baložu vidējais lidojuma ātrums sasniedz aptuveni 50 km stundā, un tie ātruma ziņā pārspēj pat jātniekus. To pakalpojumi ir nozīmīgi līdz pat 19. gadsimtam. 1876. gadā Aleksandrs Bells izgudro telefonu. Šī sakaru ierīce pārraida cilvēka runu elektrisku signālu veidā.

1.3. Ievieto teikumā iederīgo darbības vārdu! Raksti to atbilstošā formā!

Es pašlaik _____ pusdienas. Vai tu jau _____?

Es _____ visu, kas bija mājās. (ēst, paēst, apēst)

Tagad cilvēki reti _____ vēstules pa pastu. Es pēdējo reizi šādu vēstuli _____ pagājušajā gadā. (sūtīt, nosūtīt)

Mēs katru dienu viens otram _____, kas dienas laikā atgadījies. Mans brālis mums vakar _____ ļoti interesantu atgadījumu. (stāstīt, izstāstīt)

Es vakar ļoti agri aizgāju _____, beidzot es ļoti labi _____. (gulēt, izgulēties)

1.4. Pārveido tiešās runas teikumus netiešajā runā! Izmanto īstenības izteiksmes vienkāršo tagadni vai pagātņi!

Anna jautā Jānim: „Vai tu izmanto sociālos tīklus?” – Anna jautā Jānim, vai viņš izmanto sociālos tīklus.

Jānis atbild: „Es to daru katru dienu.” – _____

Kaspars saka: „Es šodien saņēmu vēstuli pa pastu.” – _____

Māte jautā: „Dēls, cikos tu būsi mājās?” – _____

1.5. Atdali uzrunu vai uzrunas grupu ar komatiem!

1. Māt kas šodien būs pusdienās?
2. Ko tu Kaspar darīsi atvaļinājumā?
3. Tev Anna gan to vajadzētu zināt!
4. Dārgie draugi sveicu visus šajos brīnišķīgajos svētkos!
5. Cienījamie radioklausītāji šovakar dzirdēsiet sarunu ar jauno mūziķi Oto.
6. Kā tev mans dārgais draugs tas patīk?

1.6. Atrodi jēdzienam atbilstošu skaidrojumu!

A Ziņa	___ Tas, kas nogādā (kur, kādam) vēstis, ziņas; vēstnesis.
B Zināt	___ Tas (piemēram, fakts), kas tiek darīts zināms.
C Saziņa	___ Savstarpēji apmainīties ar informāciju, savstarpēji reaģēt vienam uz otra, citam uz cita darbību, stāvokli.
D Sazināties	___ Sazināšanās.
E Ziņnesis	___ Būt tādām, kam ir zināšanas, informācija.
F Pārraidīt	___ Pa telegrāfa tīklu pārraidīts teksts, attēls.
G Telegramma	___ Izplatīt (kādu informāciju), izmantojot elektromagnētiskās svārstības.

1.7. Ieraksti tekstā vārdus atbilstošā formā! Vārdi var atkārtoties.

zināt, nezināt, uzzināt, sazināties, ziņas, saziņa

Mūsdienās viena no cilvēku galvenajām nodarbēm ir nemitīgi _____ ar citiem cilvēkiem. Agrāk tas bija diezgan viegli, taču šajā tehnoloģiju laikmetā _____ kļūst nedaudz sarežģītāka. Kā mēs _____ ar citiem cilvēkiem šodien? Kā mēs _____ par to, kas notiek pasaulē? Par jaunumiem pasaulē mēs _____ plašsaziņas līdzekļos, savukārt plašsaziņas līdzekļos un sociālajos tīklos dalāmies ar mums aktuālo, ar jaunām _____. Neviens _____, kādi būs mūsu _____ līdzekļi pēc 20 vai 30 gadiem. Vai varbūt tu to _____?

1.8. Lasi tekstu un veic uzdevumus!

1. Pirmo mobilo telefonu 1973. gadā izgatavoja *Motorola*. Šo telefonu varēja pārnēsāt, un tam nebija nekādu vadu. Telefons bija liels un smags. Laika gaitā arvien vairāk uzņēmēju sāka ražot mobilos telefonus. Ar pirmajiem mobilajiem telefoniem tikai zvanīja un saņēma zvanus. Ar laiku parādījās iespēja nosūtīt un saņemt īsus teksta paziņojumus jeb īsziņas. Vēlāk radās iespēja rādīt ienākošā zvana zvanītāja numuru.
2. Laiks, kad mobilie telefoni tika uzskatīti par greznību vai luksusa precī, jau sen ir pagājis. Tagad ir grūti atrast cilvēku, kuram nav mobilā telefona. Šobrīd mobilie telefoni ir nozīmīga mūsu dzīves sastāvdaļa. **Tie ir mainījuši cilvēku saziņas veidu. Tieši telefoni ir visbiežāk lietotie saziņas līdzekļi: mēs zvanām, sūtām īsziņas, sazināmies sociālajos tīklos, čatojam, skatāmies filmas, klausāmies mūziku.** Iegādāties mobilo telefonu ir viegli. Salīdzinot ar laiku pirms desmit vai piecpadsmit gadiem, mobilo telefonu cenas arvien samazinās.
3. Kādam nolūkam mobilais telefons tika izgudrots? Tieši tā – saziņai. Tātad pirmais un galvenais mobilā telefona uzdevums ir nodrošināt vieglu un ātru saziņu cilvēku starpā. Jūs varat atrasties jebkur, taču jūs var sazvānīt, ja vien pats to vēlaties un ja vien ir mobilo sakaru tīkla pārklājums. Agrāk, gaidot svarīgu telefona sarunu, cilvēki dežurēja pie telefona. Tagad varam justies brīvi. Ja ir nododama kāda steidzama ziņa, var piezvanīt no jebkuras vietas vai aizsūtīt īsziņu, un vēstījums nonāks tieši pie adresāta dažu sekunžu laikā. Tas ir tik vienkārši!
4. Cilvēki vairs nespēj iedomāties savu dzīvi bez interneta. Mēs visi gribam būt savienoti ar internetu, lai kur arī atrastos. Izmantojot jaunākos mobilos telefonus, tas ir iespējams. Pirmie mobilie telefoni neļāva pieslēgties internetam, tādējādi internetu varēja izmantot tikai pie datora. Viedtālruni ļauj lietotājam plaši izmantot sociālos tīklus. Aktīvi telefonu lietotāji pastāvīgi pārbauda savus profilus, sarakstās ar citiem cilvēkiem, ievieto attēlus, raksta komentārus un izmanto citas iespējas, ko piedāvā internets.
5. Mobilais telefons var glābt cilvēka dzīvību. Izmantojot mobilo telefonu, ir iespējams operatīvi sazināties ar ugunsdzēsējiem, neatliekamo medicīnisko palīdzību, policiju. Ja nelaimes gadījums notiek uz ielas, nekavējoties var sazināties ar avārijas vai glābšanas dienestiem. Ja mobilais telefons ir ieslēgts, ir iespējams atrast pazudušu vai apmaldījušos cilvēku.
6. Mobilie telefoni palīdz ietaupīt. Atliek tikai nopirkt viedtālruni, un jūs vienlaikus iegūstat vairākus rīkus vienā ierīcē. Piemēram, ja ir mobilais telefons, jums vairs nav nepieciešams stacionārais (mājas) telefons. Arī mūzikas atskaņotājs vai radio vairs nav nepieciešams, jo visu var klausīties, izmantojot mobilo telefonu. Dažreiz

cilvēki izvēlas izmantot tikai telefonu, tādējādi pat datorš vairs nav nepieciešams. Telefonā var izlasīt jaunākās ziņas, atbildēt uz e-pasta vēstulēm, sagatavot prezentāciju un darīt citas lietas, kas agrāk bija iespējamas tikai datoros.

• **Izvēlies atbilstošu virsrakstu un ieraksti to pirms teksta!**

Mobilo telefonu nozīme cilvēku dzīvē

Jaunās tehnoloģijas mūsu dzīvē

Dzīve bez viedtālruņa

• **Izvēlies katrai rindkopai nosaukumu un ieraksti atbilstošo numuru!**

___ Mobilais telefons jūsu drošībai

___ Daudzi vienā

___ Vienkāršs sazināšanās veids

___ Mobilie telefoni mūsu dzīvē

___ Ērta piekļuve internetam un sociālajiem tīkliem

___ Pirmie mobilie telefoni

• **Atzīmē, vai apgalvojums ir patiess vai nepatiess!**

Apgalvojums	✓	✗
Izmantojot 1973. gadā radīto mobilo tālruni, varēja pieslēgties internetam.		
Pirmos mobilos telefonus varēja pārnēsāt.		
Mūsdienās iegādāties mobilo telefonu ir sarežģīti.		
Viedtālruņi ļauj lietotājam plaši izmantot sociālos tīklus.		
Reizēm mobilais tālrunis var izglābt cilvēka dzīvību.		
Daudzi cilvēki viedtālruni izmanto kā datoru.		
Viedtālrunī nevar klausīties mūziku.		

• **Atrodi tekstā atbilstošu sinonīmu vai līdzīgas nozīmes vārdu!**

Komunicēt – _____ Tālrunis – _____

Viedierīce – _____ Nopirkt – _____

Komunikācija – _____ Plāpāt internetā – _____

Ekonomēt – _____ Ziņa – _____

• **Raksti teksta 1. rindkopā pasvītrotos darbības vārdus īstenības izteiksmes vienkāršajā tagadnē!**

- Raksti teksta 2. rindkopā izceltos teikumus īstenības izteiksmes vienkāršajā pagātnē! Iedomājies, ko tu pēc 20–30 gadiem stāstīsi par mobilo telefonu izmantošanu, pieraksti par to vēl 2–3 savus teikumus!

1.9. Pievieno vārdiem atbilstošu sinonīmu vai skaidrojumu!

sarakste interneta tiešsaistē, tīmekļa vietne, elektroniskais pasts, diskusiju grupa, datne, datora adrese interneta tīklā, starptautisks datoru tīkls, tīmekļa žurnāls

e-pasts	
čats	
portāls	
internets	
fails	
forums	
emuārs	
IP adrese	

1.10. Skaidro izcelto vārdu nozīmes! Veido teikumus ar dotajiem vārdu savienojumiem!

sērfot okeānā

sērfot internetā

reģistrēties viesnīcā

reģistrēties tīmekļa vietnē

zirnēkļa tīkls

sociālais tīkls

vēstule pa pastu

vēstule e-pastā

mājas adrese

interneta adrese

1.11. Kā cilvēki izmanto sociālos tīklus? Ievieto iederīgo darbības vārdu atbilstošā formā!

lasīt, ievietot, komentēt, rakstīt, spēlēt, sarunāties, meklēt, pasūtīt, aplūkot

Sociālajos tīklos var _____ dažādas spēles.

Es bieži internetā _____ jaunākās ziņas.

Studenti _____ informāciju saviem studiju darbiem.

Daudzi cilvēki tiešsaistē _____ ar saviem draugiem.

Vai tu tīmeklī _____ savas fotogrāfijas un _____ citu fotogrāfijas?

Reizēm mēs internetā _____ arī picu no restorāna.

Vai tu _____ emuārus internetā?

Man patīk _____ savu draugu emuārus.

1.12. Lasi tekstu, izceltos vārdus un vārdu savienojumus uzraksti citiem vārdiem (izmanto sinonīmus)! Raksti tos tekstā iekavās!

fotogrāfijas, atslēgties, lieka, tāds noskaņojums, teikto, enerģijas, labu, izgaist, pusdienot, saskatīt

Ivo

Pēdējā laikā ļoti daudz domāju par interneta vidi un sevi tajā. Man jau kādu laiku ir **tāda sajūta** (_____), ka vienkārši gribas **pazust** (_____) no sociālajiem tīkliem un no tā visa atpūs-

ties! Vai jums ir bijis tā? Es domāju un sapratu to, ka visa mūsdienu cilvēka dzīve norisinās sociālajos tīklos. Tu par saviem draugiem un paziņām zini visu! Arī par tevi visi zina, jo tu saliec visu par sevi instagramā, feisbukā un jebkurā citā portālā! Katra tava diena tiek parādīta stāstos! Un ja nu pēkšņi **pazustu** () internets? Daudzi no mums kristu panikā, un tas būtu kā pasaules gals.

Es esmu sapratis, ka ļoti daudz **spēka** () man paņem tieši sociālie tīkli! Es tagad mēģinu visu baudīt ar acīm, sajūtām un bez telefona! Jā, protams, es padalos ar kaut ko interesantu vai kādu **foršu** () ziņu, ielieku **bildes** (), kas man ļoti patīk, taču tā nav mana ikdiena!

Man patīk **iz baudīt pusdienas** () bez elektroniskajiem stāstiem, man patīk **ieraudzīt** () apkārt notiekošo bez telefona!

Bet ar šo visu es negribēju teikt, ka telefons ir **nevajadzīga** () lieta, tā ir pat ļoti laba! Ceru, ka uztvērāt manu **sakāmo** ()! Es priecāšos dzirdēt arī jūsu viedokli!

• Uzraksti četrus dažādus komentārus Ivo emuāram!

Atbalsti Ivo idejas!

Nepiekrīti Ivo uzskatiem!

Mēģini pārliecināt Ivo mainīt paradumus!

Uzraksti, ka tev šis jautājums nav aktuāls!

1.13. Raksti palīgteikumus atstājuma izteiksmē!

Kādā interneta rakstā var izlasīt, ka...

..viens lietotājs sociālajā tīklā *Facebook* pavada 35 minūtes dienā jeb aptuveni deviņas dienas gadā un vislielākā cilvēku aktivitāte ir laikā no plkst. 13.00 līdz 15.00.

..*Facebook* izmanto katrs ceturtais jeb 26,3 % pasaules interneta lietotāju un katru sekundi šajā platformā reģistrējas astoņi jauni lietotāji.

..par pirmo emocijzīmes izgudrotāju uzskata Kevinu Makenzi, kurš 1979. gadā izdomāja -) zīmi, kura gan īsti neizskatās pēc sejas.

..ik gadu Latvijas Drošāka interneta centrs saņem aptuveni 200 ziņojumu par kibermobinga gadījumiem, kuros iesaistīti bērni un pusaudži.

..bērni bieži kaunas stāstīt saviem vecākiem par emocionālo pazemošanu internetā un paši mēģina atrisināt šo problēmu.

..daudzi cilvēki neapdomīgi publicē savu personisko informāciju interneta vidē un uzticas nepazīstamām personām.

1.14. Raksti šos saīsinājumus vai emocijzīmes pilnos vārdos!

resp. _____	otrd _____
tgd _____	u. c. _____
plkst. _____	kkur _____
piem. _____	kkad _____
☺ _____	☹ _____

1.15. Lasi tekstu un veic uzdevumus!

Cik grūta ir dzīve bez sociālajiem tīkliem?

Daudzi no mums katru dienu vairākas stundas pavada pie datora: lieto dažādus sociālos tīklus, čato, spēlē spēles, skatās filmas, nosūta īsziņas, apmainās ar fotogrāfijām. Varbūt šo laiku var pavadīt lietderīgāk?

Televīzijas eksperimentā jauniešiem no Rīgas piedāvāja vienu nedēļu dzīvot bez sociālajiem tīkliem. Eksperimenta pirmajā daļā viņiem vajadzēja fiksēt, ko viņi dara ar mobilo telefonu vai datoru – cik bieži un kādus sociālos tīklus lieto, cik daudz zvana vai raksta īsziņas draugiem. Eksperiments parādīja, ka daži no dalībniekiem nedēļas laikā apmēram septiņas stundas datorā skatījās filmas un vairāk nekā deviņas stundas pavadīja sociālajos tīklos. Telefonu un datoru viņi bieži sāka lietot no rīta un turpināja to darīt visu dienu līdz pat vēlai naktij. Eksperimenta otrajā daļā jauniešiem veselu nedēļu bija aizliegts lietot mobilos telefonus un datorus, lai izmantotu sociālos tīklus, rakstītu īsziņas, skatītos filmas, spēlētu spēles vai apmainītos ar fotogrāfijām.

Pēc nedēļas jaunieši pastāstīja, kā pagāja viņu dienas bez sociālajiem tīkliem.

Linda: „Manuprāt, pagāja diezgan labi, es to izturēju. Pirmdien no rīta ļoti gribēju kaut ko apskatīt internetā, taču atcerējos eksperimenta noteikumus un atturējos.”

Estere: „Nedēļa pagāja labi, taču dažas īsziņas tomēr nosūtīju un izlasīju...”

Pēteris: „Diezgan šausmīgi. Gandrīz izturēju, spēlītes nespēlēju, bet trešdien es iegāju *Instagram* un ieliku vienu attēlu.”

Adrianna: „Pirmā diena bija ļoti, ļoti grūta, jo es gribēja *WhatsApp* kaut ko paskatīties, *Instagram* bildītes, *Facebook*... Pirmā diena bija grūtākā, bet pēc tam jau viss bija labi.”

Kristīne: „Gribējās visu laiku iet *Instagram*, apskatīt draugu bildes, taču stingri nolēmu, ka to darīšu tikai pēc nedēļas.”

Laima: „Izturēju! *You Tube* iegāju vienu reizi, bet to man vajadzēja mācībām.”

Eksperimenta dalībnieki arī pastāstīja, kā izmantoja savu brīvo laiku, ko agrāk pavadīja sociālajos tīklos.

Estere: „Man bija daudz vairāk laika mācīties. Biežāk lasīju grāmatas un satikos ar draugiem.”

Linda: „Palīdzēju brālim matemātikā. Gāju arī pastaigāties ar suni, ko parasti neda-

rīju. Atradu jaunu nodarbošanos – gatavot no pērlītēm rotaslietas.”

Adrianna: „Man bija vairāk laika satikties ar draugiem, treniņiem un atpūtai. Trīs grāmatas izlasīju. Man šī nedēļa tiešām bija ļoti intensīva.”

Pēteris: „Neko jaunu īpaši nedarīju. Bija garlaicīga nedēļa.”

Laima: „Es kārtīgi pildīju mājasdarbus, braukāju ar velosipēdu un varēju palīdzēt vecākiem dārzā.”

Pēc eksperimenta jaunieši secināja, ka ik dienas viņi ieguva vismaz divas trīs stundas brīva laika, ko varēja izmantot citām nodarbēm. Dalībnieki tomēr atzina, ka turpinās izmantot sociālos tīklus, taču mēģinās to darīt īsāku laiku.

• Īsi raksturo eksperimentu!

Kāds bija eksperimenta mērķis?	
Kas organizēja eksperimentu?	
Kas eksperimentā piedalījās?	
Cik ilgi notika eksperiments?	
Kādi bija eksperimenta rezultāti (jauniešu secinājumi)?	

• Kurš(-i) no eksperimenta dalībniekiem

- pilnībā ievēroja eksperimenta noteikumus _____
- nedaudz pārkāpa eksperimenta noteikumus _____
- palīdzēja ģimenei mājas darbos _____
- vairāk laika veltīja mācībām _____
- vairāk lasīja grāmatas _____
- atrada jaunu nodarbošanos _____
- garlaikojās _____
- biežāk satikās ar draugiem _____

- Raksti, ko par eksperimentu stāstīja jaunieši! Izmanto atstāstījuma izteiksmi un netiešo runu!

Estere

Pēteris

Kristīne

Linda

Adrianna

Laima

1.16. Raksti vienu privātu vēstuli pazīstamam cilvēkam un vienu lietišķu (oficiālu) vēstuli kādai valsts iestādei vai organizācijai!

Vēstulē pastāsti, ka tu vēlies savā rajonā organizēt talku – sakārtot teritoriju, iestādīt jaunus kokus, izveidot bērnu spēļu laukumu. Apraksti savu ideju! Izsaki vēlēšanos, kādu palīdzību vai atbalstu tu gribētu saņemt no draugiem, kādu no valsts iestādes vai organizācijas! Pamato savu lūgumu!

